

HACI BEKTAŞ VELİ MÜCERRED MİYDİ? MÜCERREDLİK

Hüseyin Hürrem Ulusoy

ÖZ

Mücerred sözcüğü “tecrid edilmiş, soyulmuş, çıplak olmuş ve bekâr, evlenmemiş” anlamındadır. Mücerretlik, Osmanlı’nın egemen güçlerince yaratılan ve yaygınlaştırılan, özelde Bektaşîliği, genelde Alevî toplumunu bölme-yönelik bir komplodur. Babagân kolunun Hünkâr’ın evlenmemiş olduğu savına sarılması –kendi meşruiyetleri-açısında anlaşılabilir/kabul edilebilir. Ancak ne yazık ki pek çok Alevî ocağı da bu iddiayı çıkarlarına uygun bulmuştur. Yararlanma yoluna gitmiştir. Gerek soy gerekse inanç yönünden On İki İmamlara bağlı olan Hacı Bektaş’ın da evlenmek gibi doğal ve beşerî bir kuralın dışına çıkması mantıksal yönden mümkün olamaz. Aksi halde kurduğu yol ölümünden sonra sahipsiz kalır ve dağılırdı. Unutmadan şunu da belirtelim ki “Babagân Kolu” ölümünden yaklaşık üç yüz yıl sonra ortaya çıkmıştır. Yine bilinen bir gerçek vardır ki İslâmiyet’te Hristiyanlıkta olduğu gibi ruhbanlık sınıfı –evlenmemiş râhib ve rahibeler- yoktur. Dolayısıyla “mücerretlik” İslâm’ın kurallarına aykırı bulunmaktadır. Kaldı ki vakıf ve mahkeme kayıtları, icazetnameler, eski el yazmaları, nefesler ve Alevî Bektaşî toplumunda babadan oğula gelen bilgiler, Balım Sultan’ın Hacı Bektaş soyundan olduğunu açıkça göstermektedir.

ABSTRACT

The word “mücerret (abstract)” means “isolated, stripped, naked single and unmarried”. “Mücerretlik (abstraction)” is a conspiracy that was created and popularized by the dominant powers of the Ottoman Empire, aimed at dividing the Bektashism in particular and the Alevi community in general. It is understandable / acceptable for the Babagân Branch to hold the argument

* Bektaşî Çelebisi

that “Hünkâr (Sultan)” was not married - in terms of its own legitimacy. However, unfortunately, many Alevi hearths have also found this claim suitable for their interests, and taken advantage of it. It is not logically possible for Hacı Bektaş, who was attached to the Twelve Imams in terms of both lineage and belief, to go beyond a natural and human rule like getting married. Otherwise, the road he built would be unattended and scattered after his death. By the way, the “Babagân Branch” emerged approximately three hundred years after his death. Again, there is a known fact that there is no clergy class - unmarried priests and nuns - in Islam as in Christianity. Therefore, “mücerretlik (abstraction)” is found against the rules of Islam. Furthermore, the foundation and court records, licenses, old manuscripts, breaths and information from father to son in the Alevi Bektashi community clearly show that Balım Sultan is a descendant of Hacı Bektaş.

“Mücerred” sözcüğü, Arapça cered’den (çıplak hale gelme) türetilmiş bir sıfattır. (Osmanlıca –Türkçe lûgat, Ferit Devellioğlu). Pek çok anlama gelmekle birlikte bizim için iki anlamı önemlidir. Birincisi “tecrüd edilmiş, soyulmuş, çıplak olmuş”. İkincisi “bekâr, evlenmemiş”.

Bektaşîliğin Babagân Kolundan Mehmet Süreyya Dede Baba, “Tarikat-ı Âliyye-i Bektaşîyye” adlı küçük kitabında, bir diyalog şeklinde tecerrüd’ü şu şekilde açıklıyor:

“...tecerrüd, Allah’tan başka her şeyden (masivâdan) ilgiyi kesmekle ancak Cenâb-ı Hakk’a, erenlere yönelmek demektir. (a.g.e.1940)

“tecerrüd olmuş” yani mücerred olma durumu, pek çok kişi tarafından “evlenmemiş /bekâr” anlamıyla ele alınmış ya da bu anlamıyla kullanılmıştır, kullanılmaktadır.

Mücerretlik iddiası öncelikle Hünkâr Hacı Bektaş’a yönelik bir zan (sanma, sanı, şüphedir). Temelsizdir. Bunu yazımızla kanıtlamaya çalışacağız. İkincisi bühtândır. (yalan, iftirâ).

Mücerretlik, Osmanlı’nın egemen güçlerince yaratılan ve yaygınlaştırılan, özelde Bektaşîliği, genelde Alevî toplumunu bölmeye yönelik bir komplo-dur. Babagân kolunun Hünkâr’ın evlenmemiş olduğu savına sarılması –kendi meşruiyetleri-açısında anlaşılabilir/kabul edilebilir. Ancak ne yazık ki pek çok Alevî ocağı da bu iddiayı çıkarlarına uygun bulmuştur. Yararlanma yoluna gitmiştir.

Hacı Bektaş’ın Soy ve İnanç Yönünden İslâmiyet’e Bağlılığı Mücerretliğe Mânidir

Pek çok kaynak tarafından belirtilmiştir ki Hz. Muhammed, bir hadisinde “Herkesin nesebi(soyu) tükenebilir, ancak benim tertemiz soyum kıyamete

kadar bâkidir” buyurmuşlardır. Hz. Ali de Hz. Peygamber’in soyunun devamı konusunda hassasiyet gösterip, Sıffin Savaşı’nda ön saflara geçen oğulları Hasan ile Hüseyin’i çağırılmış, şöyle söylemiştir:

“Tutun şunları ben onlarla nefes alıyorum. Eğer şehit olurlarsa Hz. Resûl’ün soyu tükenir.”

Görüldüğü gibi İslâm’ın kurucu şahsiyetleri soylarının devam etmesi için evlenmişler çocuk sahibi olmuşlar. Soylarının devam etmesine de büyük ehemmiyet vermişlerdir.

On İki İmamlar evlenmişler, çocukları olmuş, bu suretle peygamber soyu devam etmiştir.

Alevî-Bektaşîlerin - inançlı olanları -Hacı Bektaş’ın Ehlibeyt soyundan geldiğine yürekten inanır. Bunun doğru olmaması için de bir neden yoktur. Gerek soy gerekse inanç yönünden On İki İmamlara bağlı olan Hacı Bektaş’ın da evlenmek gibi doğal ve beşerî bir kuralın dışına çıkması mantıksal yönden mümkün olamaz. Aksi halde kurduğu yol ölümünden sonra sahipsiz kalır ve dağılırdı. Unutmadan şunu da belirtelim ki “Babagân Kolu” ölümünden yaklaşık üç yüz yıl sonra ortaya çıkmıştır.

Yukarıda Hünkâr Hacı Bektaş Velî’nin On İki İmâm soyundan geldiğini söylemiştik . Kendisine bağlı olan şairler çok etkileyici bir şekilde bu konuyu işlemişlerdir.

Mustafa’nın sırrısın hem Şâh-ı Merdân oğlusun
Şebber ü Şübber İbâd-ı Nûr-ı Yezdân oğlusun
Bâkır ü Ca’fer ki Hakk’ın hâs sultan oğlusun
Hazret-i Kâzım dahi Şâh-ı Horasan oğlusun
Esselâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i Ali
Esselâm ey kutb-i âlem Hacı Bektaş Velî
Kanberî

Yine bilinen bir gerçek vardır ki İslâmiyet’te Hristiyanlıkta olduğu gibi ruhbanlık sınıfı –evlenmemiş râhib ve rahibeler- yoktur. Dolayısıyla “mücerretlik” İslâm’ın kurallarına aykırı bulunmaktadır.

Hacı Bektaş Soyunu İnkâr Ederek Alevî Bektaşî Yolunu Yıpratma Çabaları

Bütün bunlar mantıksal kanıtları oluşturur. Mücerretlik iddiasını kabul ettirmek isteyenler en ziyade Pir-i Sâni (İkinci Pîr) Balım Sultan kişiliğini saptırma yoluna gitmişlerdir. Onun üzerine kurgulanan yalan ve iftiralar kabul görürse Hünkâr’ın mücerretliği de kabul görmüş olacaktır.

Balım Sultan'ın Bektaşiliği bir takım esaslara bağladığı, dinin şekilsel (sünnet, ibadet vs.) yönünden çok içsel (batını) ve ahlakî yönüne önem verdiği bilinen bir gerçektir. Böyle olmakla mutaassıp çevrelerin tepkisini çekmiş. Belli çevreler Alevî-Bektaşî inancının sürmesinde , gelenek ve göreneklerin yaşamasında Hacı Bektaş soyunun hayatî rolünü görerek, bu soyun gözden düşürülmesi için Balım Sultan'ı hedef almışlardır.

Bunların iddialarına göre, Balım Sultan zühd ü takvâ (temeli ibâdet olan dinin emirlerine sımsıkı bağlı olma) esası üzerine kurulmuş olan Hacı Bektaş Velî'nin yolunu bozmuş ,İslâmî kuralları değiştirmiştir. Bir Sırp ya da Macar soylusudur. Veya Gedik Ahmet Paşa'nın sarayda rehin tutulan oğullarından biri Dergâh'a gelerek Balım Sultan adını almıştır. Bir diğerinde ise Fatih devrinde alınan savaş esirlerinden bir Sırp prensesi ile Sersem Ali Baba'nın evlenmesinden doğan bir çocuktur. Bu uydurmalar hiçbir belge ve kaynağa dayanmamaktadır.

Yukarıda adı geçen ilk dedebaba Sersem Ali (Ali Paşa), Balım Sultan'ın ölümünden 36 yıl sonra Kalender Çelebi İsyanı'nın bastırılmasını müteâkiben Saray tarafından Dergâh'a gönderilmiştir.

Balım Sultan'ın Hacı Bektaş soyundan olduğunun en büyük maddî kanıtı türbesinde kazılı bulunan tarihî kitabedir. Arapça olan kitabe şu şekildedir:

“Binâ-i hâza el kubbetü'ş şerîfe, El Emir Ali Bey bin Şehsüvâr Bey, lî kutbü'l evliyâ hulasatü'l büdalâ Hızır Balî bin Rasûl Balî bin Hacı Bektaş Veliyyü'l Horasânî nevvallahü merkadihî. Fi sene hamse ve işreyn ve tîs emie”

Bu şerefli kubbeyi yaptıran, büyük emir Şehsüvar Bey oğlu Ali bey'dir. Evliyâ'nın kutbu , büdalânın (abdallığın) özü Horasanlı Hacı Bektaş Veli oğlu Resul Balî oğlu Hızır Balî için yaptırılmıştır. Allah merkadini nur etsin. Sene beş yüz yirmi beş.

Bu türbe H.525 (1518-19) tarihinde yaptırılmıştır. Balım Sultan'ın ölümü 1516'da olduğuna göre , türbe ölümünden iki sene sonra yapılmış oluyor.

Vakıf kayıtları , icazetnameler, eski el yazmaları , nefesler ve Alevî Bektaşî toplumunda babadan oğula gelen bilgiler, Balım Sultan'ın Hacı Bektaş soyundan olduğunu açıkça göstermektedir.

Halkın Sesi Âşıklar Ozanlar

Halk sağduyusu ile gerçekleri görür ve söyler.

Benim pîrim Hacı Bektaş Velî'dir/ Pîrimin de pîri Merdân Ali'dir

Seyyid Ali Sultan sırrı Sultan Velî'dir/Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir.

Gel erenler lokmasından yer isen /On İki İmâm yolunu güder isen

Sana derem sen de gerçek er isen /Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Arslan gibi apıl apıl yürüyen / Kepeneğin yerden yere sürüyen
 Kendi nûrun Hak nûruna bürüyen/Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Mekân tuttu nânânenin bucağın / Bulutlara atar tutar nacağın
 Hem uyarın Pîrimizin ocağın / Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Kızıl Deli Sultanımdan uyanan /Baştan başa yeşillere boyanan
 Hem Pîrimin eşiğine dayanan / Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Er olanlar lokmasından yer idi /Her sözünü rumûz ile der idi
 Şüphesiz bil anı gerçek er idi /Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Kazak Ahmed aydur rivâyet ettim/Üç yüz altmış eri ziyâret ettim
 Baş budur biliniz hikâyet ettim / Mürsel Dede oğlu Sultan Balî'dir
 Kazak Ahmed

Zâhidâ bu dünyede bir köhne şalım var benim
 Fahr içinde baş açık Sultan Balım var benim
 Bâb-ı tâk-ı tumturakı neyleyim âlemde ben
 Fariğim fahrım ferâğım böyle hâlim var benim
 Mülk-ü envâlî n'idem dünyada bir ân için
 Şükr Hakk'a Âl-i Ahmed gibi â'im var benim
 Mülk ü mansıb cây-ı kesret Râh-ı Hak'dan dûr eder
 Geçtik andan Haydar-ı kerrâr gibi şâhım var benim
 Men Virânî Derviş'em didâre müştak olmuşam
 Dünyede ancak bu denli sultanım var benim
 Virânî

Bize serleşker olmağa / Şâh-ı kerem Ali gerek
 Mürşîdden rehber almağa / Âdem Akyazılı gerek

Âlem âdeme çıkmağa / Ulu ateşler cunmağa
 Er verip leşker çekmeğe / Gene Sultan Balî gerek

Muhyiddin Derviş olmağa /Ölmezden önce ölmeğe
 Bir kişi nasib almağa / Edeb erkân yolu gerek
 Muhyiddin Abdal

Hacı Bektaş Veli Kimle Evlenmiştir

Yazımıza başlarken “evlenmeme” “mücerretlik” diye bir gelenek ya da kuralın İslâm'da bulunmadığını söylemiştik. Hz. Muhammed, “Lâ ruhbanîyet –e fi-el-dîn” ,”Dinde İslâm'da ruhbanlık, evlenmeme ya da (nefsi kırma) amacı ile nefsi

azaba sokma yoktur.” buyurmuşlardır. Sözü geçen hadisin baş tarafında da “Evleniniz, neslinizi çoğaltınız” diye insanlara evlenmeleri öğütlenmektedir. (A.Celâlettin ULUSOY, Alevî-Bektaşî Yolu, 1980, Ankara)

Hacı Bektaş Veli evlenmemiştir diyenler durumu şu şekilde izah ediyorlar:

“Sulucakarahöyük’e geldiğinde ,Hacı Bektaş Veli, İdris Hoca’nın evine konuk olmuştu. İdris Hoca’nın eşi Kadıncık, Hünkâr abdest alsa veya elini yıkasa o suyu hemen içerdi. Bir gün abdest alırken Hünkâr’ın burnu kanadı. Hünkâr: ‘Kadıncık bu suyu ayak değmedik bir yere dök.’ dedi.Kadıncık bu suyu âdeti üzere içti. Geri döndüğünde ‘Bir yudumu dahi dökecek yer bulamadım, ancak karnımı buldum,içtim.’ dedi.Hünkâr: ‘Kadıncık ,sen bizden umduğun nasibi aldın.Senden iki oğlumuz gelecek,onlar yurdu-mu-zun bekçisi olacak.Halkın yetmiş yaşındakileri , onlardan yedi yaşındakilerin ellerini öpsünler, dünya bozulsa onlar sırtları üzerine yatsınlar,hiç zahmet görmesinler.’ diye nefes etti.Bugün Hacı Bektaş evladı olarak bilinenler, Pîr’in Kadıncık Ana’dan gelen nefes evlatlarıdır.”

Bu anlatım; akla, mantığa ve bilime/ biyoloji kanunlarına uymayan bir anlatımdır. Neden “Kadıncık Ana, İdris Hoca’nın kızıdır” demekten kaçınıyorlar, ilk bakışta bunu mantık kabul etmiyor. Ancak sinsî bir nedeni var ki bu neden Çelebileri gözden düşürmektir. İki “Kadıncık” var biraz sonra buna değineceğiz.

Öncelikle şunu belirtmemiz gerekli ki “Kadıncık Ana” ismine bakarsak “Ana” teriminin pîr, dede, şeyh, baba, seyyid eşleri için kullanıldığından hareketle adı geçen bayanın İdris Hoca’nın eşi olması mümkün görünmemektedir.

Yukarıda, Çelebileri gözden düşürme amacından bahsettik. Mücerretlik iddiasını ortaya atılması *Kalender Çelebi Kıyâmı* ile ilgilidir. Kalender Çelebi (1476-1528) ekonomik nedenlere dayanan büyük bir halk ayaklanmasına önderlik etmiş, 40 000 kişilik bir kuvvet toplayarak Osmanlı’ya zor günler yaşattır-mıştır. Burada bu ayaklanmanın ayrıntılarına girmeyeceğiz. İki yerde (Anud Boğazı ve Cincilfe Savaşı) Osmanlı ordularını bozguna uğratmış ancak Başsaz Yaylası’nda yenilgiye uğratarak 22 Haziran 1527’de idam edilmiştir. Bu büyük isyanın Osmanlıda oluşturduğu travma İstanbul’u Hacıbektaş Çelebilerine karşı uyanık olmaya dolayısıyla Çelebilerin halk üzerindeki etkisini kırmak için çareler düşünmeye zorlamıştır. Mücerretlik iddiasını ortaya atılması ve Sersem Ali’nin Dergâh’a postnişin atanması (Dedebaba) bu olaydan sonra gerçekleşmiştir.

İki “Kadıncık” var dedik. Daha anlaşılır bir anlatımla “Kadıncık” bir özel isim olarak algılanmıştır. Gerçekte “genç bayan” anlamı vardır. İdris Hoca’nın hanımı Kutlu Melek kızı ise Fatma Nuriye’dir

Ahmet Cemâlettin Çelebi, Müdafaa adlı eserinde şunları yazıyor :

“Fatma Nuriye ismiyle müsemâmâ (adlanmış) Kadıncık Ana, İdris Hoca'nın zevcesi (eşi) değil, kerîme-i muhteremeleridir (saygıdeğer kızlarıdır). Hazret-i Pîr, müşârünileyhâyı (adı geçen bayanı) tezvic eylemiş (onunla evlenmiş) ve fîraşlarından (evliliklerinden) Seyyid Ali Sultan, nâm -diğer Timurtaş İbn-i Hacı Bektaş isminde bir mahdûmları dünyaya gelmiş ve Seyyid Ali Hazretlerinden Resûl ve Mürsel nâmalarında iki evlâd tevellüd ederek Sülâle-i Velî-i müşârünileyh (Hacı Bektaş soyu) bu iki koldan teselsül eylemiştir.” (A.Cemâlettin Çelebi, Müdafaa, s.5)

Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin Evliliği İle İlgili Tarihi Belgeler

Ünlü tarihçi Alî, Kühnü'l Ahbâr adlı eserinde 1005 (1596-97) yılında Hacıbektaş'a gittiğini Balım Sultan'ın oğlu İskender Çelebi ile görüştüğünü ve Hacı Bektaş soyundan gelenlerin adlarını gördüğünü yazmaktadır. (a.g.e. C.V, s.53)

Şemseddin Samî, Kamus-el-a'lâm adlı eserinde Kadıncık Ana için : “Tarîk-i Bektaşîyye müntesibinin (giren, intisâb edenlerinin) itikad ve rivâyetine göre, Hacı Bektaş Veli Hazretlerinin kerâmetini görerek Hazreti Müşârünileyh'in hizmetine hasrı vücûd etmiş (ömrünü vermiş) sâliha (saygıdeğer) bir kadın olup, Müşârünileyh'in burundan akan kanı içmekle hamile kalmış ve Kırşehir'e tâbi Hacıbektaş'taki Çelebiler bundan teselsül etmiş. Sahibe-i tercümenin (Kadıncık Ana'nın) Velî-i müşârünileyh'in nikâhlı zevcesi olması ihtimâlî akla daha mülâyimdir.” diyor. (a.g.e. Kadıncık Ana M.)

M.Tevfik OYTAN, Bektaşiliğin İcyüzü adlı eserinde: “Pîr'in evlenmemiş olduğunu iddia edenlerin ellerinde tarihî ve ma'kul (akla uygun) müeyyideleri (yaptırımları) olmamasına ve Çelebilerin iddialarını kuyûdu resmîye (resmî kayıtlara), ferman, vakfiye gibi vesâike (belgelere) müstenit bulunmasına (dayanmasına) binâen evli olduğunu kabul etmek zarûridir (kaçınılmazdır) “şeklinde bir sonuca varıyor. (a.g.e.s.371)

Osmanlı pâdişahı III.Mustafa 1177 (1768-69) tarihli fermanında “Hacı Bektaş Veli'nin torunlarının iki sınıf olduğunu, bunlardan birine Mürselli diğerine ise Hudâdat torunları dendiğini, postta oturmak ve mürşidlik hakkının Mürsellilere mahsus olduğunu, Postnişîn Seyyid Bektaş Efendi'nin ölümü ile boş kalan mürşidlik makamına Abdüllatif Çelebi'nin atandığını vakfı ve vakıf mahsulünü kullanmaya yetkili olduğunu, hiç kimsenin müdahalede bulunamayacağını “bildirmektedir.

Osmanlı pâdişahı II.Mahmud'un, 1240 (1824-25) tarihli fermanında: “Hazine-i emîriyyede (malîye dairesinde) kayıtlı olduğu üzere Osmanlı ülkesinde bulunan; nazargâh, tekke, hangâh ve zâviyelerdeki; baba, dervîş, abdâl, sultan namındaki kişilerin ölümleri halinde veya değiştirilmeleri gerektiğinde, Hacı Bektaş Veli'nin torunlarından olmak üzere kendi âsitânesinde seccâdenişîn (şeyh) olan kişinin icâzet vermesi ve bildirmesi ile atama yapılabileceği, kadıların ve mütevellîlerin dilekçeleri ile böyle atamalar yapılamayacağı, Hacı Bektaş Veli Hazretleri'nin âsitânesi uzak mesafededir diye gidilmemesi yüzünden tekkeler ehliyetsiz kişiler elinde kalmış ve vakıf gelirleri kendi

işlerine sarf edilmekte olduğundan, bundan böyle Hacı Bektaş Veli Âsitânesi uzak mesafedir biçiminde becerisizlik göstermeye ve bahane ileri sürmeye müsaade edilmeyeceği” emredilmektedir.

Kırşehir Şer’iye Mahkemesi’nin 3 Zilhicce 1318(1900-01) tarih ve 47 no’lu kararında :

“Hacı Bektaş Veli Hazretleri’nin evlâdından Büyük Feyzullah Efendi denmekle ma’ruf Elhac Feyzullah Çelebi’ye intikal eden üç akçe evlâdiyet hissesinin oğlu Bektaş Efendi’ye , Bektaş Efendi’nin ölümü ile oğlu Hamdullah ve Veliyettin Efendilere kaldığı,Hamdullah Efendi’nin fesad çıkarma gerekçesiyle Tarafı Saltanatı Seniyyece (Osmanlı pâdişahı tarafından) Amasya’ya sürgün edildiği ve bu sebeble tevliyet ve vakıf hissesinin geri alındığı ,bu durumda üç akçe hissenin tamamının Veliyettin Efendi’nin oğlu Feyzullah Efendi’ye intikali gerekirken,bir buçuk akçe hissenin Hamdullah Efendi’nin kızı Rahime’den oğulları Hamdullah ve İbrahim Selamet’e kaldığı ve İbrahim Selamet’in ölümü ile Hamdullah’ın bir buçuk hisseyi kullandığı ber mücib-i teamül kadîm (eski kural gereği)ve Berat-ı Şerif uyarınca bir buçuk hissenin Hamdullah’tan alınarak Feyzullah’ın çocukları Ahmed Cemalettin ve Veliyettin Efendilere verilmesine karar i’tâ kılındı”deniliyor.

Hacı Bektaş evlatlarıyla ilgili pek çok ferman, vakıf kaydı, mahkeme ilamı bulunmaktadır. Bunları yazmaya yazımızın hacmi el vermemektedir. Hepisi birer maddî belgedir.

Hacı Bektaş Veli’nin Mücerred Olduğu İddiası Kimlerin İşine Yarar Veya Yaramıştır Zararları Nelerdir

Zararından başlarsak Alevi-Bektaşilerde fikir ayrılığına neden olmuş, Hünkâr’ın “Bir olalım iri olalım diri olalım” buyruğu bir türlü gerçekleşmemiştir. Alevilerin bir adreste toplanması mümkün olmamıştır. Faydasız kısır tartışmalar sürüp gitmiştir.

“Belden gelen değil yoldan gelen evladır” diyenlerin işine yaramıştır. Dedelik kurumu yerine babalık ya da dedebabalık kurumunu tesis etmeye çalışanların işine yaramıştır.

Dergâh’tan icazeti gerekli görmeyen ocak mensuplarının işine yaramıştır. Dergâh’a gönderilmesi gereken Mürşid ve Karakazan haklarını ceplerine indirmişler ayrıca denetimden kendilerini kurtarmışlardır.

En acı yanı zaten sürekli muhalefette olan Aleviler birlik oluşturamama sonucu ezilmişler. Karşıt dinsel gruplar gün geçtikçe daha da güçlenmiş, tüm yönetim erkleri sürekli ellerinde kalmış ,resmi dinsel ideoloji olarak statülerini perçinlemişlerdir.